

เศรษฐศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ม.๔-๖

 IMAC EDUCATION

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

อ.จารุวรรณ บุญรัตพันธุ์

ผู้ตรวจ

ผศ.น้อม งามนิสัย

ศีกฤทธิ์ บุษบา

ผศ. ดร.ภาคพิชา แก่นเพชร

บรรณาธิการ

ศ. ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

จารุวรรณ บุญรัตน์พันธุ์.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน เศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6--

กรุงเทพฯ : แม็คเ็ดดูเคชั่น, 2562.

160 หน้า.

1. เศรษฐศาสตร์--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). I. ชื่อเรื่อง.

330.07

ISBN 978-616-345-084-5

พิมพ์ครั้งที่ 2

สงวนลิขสิทธิ์ : ตุลาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียนไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของ
หนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

MACEDUCATION

ส่งชื่อนัดส่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเ็ดดูเคชั่น จำกัด

เลขที่ 9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

☎ 0-2938-2022-7 โทรสาร 0-2938-2028

E-mail : macpress@MACeducation.com www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท เพ็ญทรัพย์ การพิมพ์

คำนำ

หนังสือเรียน สังคมศึกษา เศรษฐศาสตร์ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) เล่มนี้ ได้เรียบเรียงขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเนื้อหาของแต่ละหน่วยได้เรียบเรียงขึ้นตามมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น เพื่อให้โรงเรียนได้นำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

การจัดทำหนังสือเรียนเล่มนี้ นอกจากจะสอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ได้มีการนำเสนอกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจและคำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ เพื่อเป็นการฝึกทักษะและเสริมความเข้าใจในบทเรียนให้แก่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจัดได้ว่าเป็นสื่อประกอบการเรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพได้เหมาะสมตามระดับชั้นของผู้เรียน

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียนเล่มนี้ คงเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ นักเรียน และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรต่อไป

จรรवरररर บุนยรตพันร

ตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ
	ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน เศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เล่มนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากการติดตามผลการนำไปใช้ในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้ทันสมัย เหมาะสมกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สู้สังคมอุดมปัญญาที่เครื่องมือสื่อสารมีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง ทำให้มนุษย์สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น รูปแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน โดยตระหนักในข้อนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด จึงได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหนังสือเรียนเล่มนี้ใหม่ โดยยังคงยึดแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยังเพิ่มแนวคิดสำคัญและทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ให้เด่นชัดและเข้มข้นมากขึ้น ดังนี้

1. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดช่วงชั้นและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทุกมาตรฐานที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดให้เรียนในแต่ละปี
2. จัดทำตัวชี้วัดช่วงชั้นเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 4 ด้านผู้เรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด
3. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้นของหลักสูตร และมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการวางแผนแบบมองย้อนกลับ (Backward Design) และเอกสาร “ครูแห่งศตวรรษที่ 21” ทั้งนี้ผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติได้จริง
4. จัดทำเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียนเล่มนี้ จากฐานข้อมูลที่บริษัทได้พัฒนาขึ้นใหม่ เรียกว่า MAC e-knowledge ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความสนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถหาข้อมูลได้ที่ www.MACeducation.com/e-knowledge หรือเชื่อมต่อกับ Website ของบริษัท คือ www.MACeducation.com ซึ่งมีฐานข้อมูลที่ท่านสามารถ Download มาศึกษาได้ทันที

5. เพื่อตอบสนองนโยบายในการพัฒนาเยาวชนให้มีค่านิยมหลักที่ดั่งาม 12 ประการ และ ดำรงตนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มีการเพิ่มเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ใน รูปแบบภาระงานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในค่านิยมหลัก 12 ประการ และนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยแทรกไว้ในกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจบางหน่วยที่มีเนื้อหา สอดคล้อง โดยใช้ตราสัญลักษณ์โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ กำกับไว้ เพื่อเป็นจุดสังเกตสำหรับผู้สอนจะได้แนะนำผู้เรียน และ ผู้สอนควรเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

6. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวทางการวางแผนแบบมองย้อนกลับ (Backward Design) ของ Grant Wiggins และ Jay McTighe เพิ่มเติมกิจกรรมฝึกทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิด ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์ นวัตกรรมผ่านภาระงาน 2 ลักษณะ สำหรับผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมในการพัฒนา ผู้เรียน และพัฒนาเป็นผลงานวิชาการของผู้สอนเอง คือ

- ภาระงานเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์
- ภาระงานเพื่อจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการ เรียนรู้ของบริษัท และขอตั้งปณิธานว่าจะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อวงการการศึกษาตลอดไป

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น	1
(ตรงตามมาตรฐาน ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)	
1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์	2
1.1 ความหมายของเศรษฐศาสตร์	2
1.2 ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์	3
1.3 ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์	5
1.4 ประโยชน์ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	5
1.5 ขอบข่ายการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	6
2. ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับวิชาอื่น	7
- ความรู้พื้นฐานในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	8
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้	12
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ระบบเศรษฐกิจและหน่วยเศรษฐกิจ	13
(ตรงตามมาตรฐาน ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)	
1. ระบบเศรษฐกิจ	14
1.1 ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม	15
1.2 ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง	17
1.3 ระบบเศรษฐกิจแบบผสม	18
2. หน่วยเศรษฐกิจ	20
- ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยเศรษฐกิจ	22
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้	27
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ	28
(ตรงตามมาตรฐาน ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)	
1. อุปสงค์และอุปทาน	29
1.1 อุปสงค์	29
1.2 อุปทาน	33
2. กลไกราคาและการกำหนดจุดดุลยภาพ	36
2.1 การกำหนดค่าจ้างในตลาดแรงงาน	39
2.2 สาระสำคัญในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	40
3. การแทรกแซงราคา	44
3.1 การกำหนดราคาขั้นต่ำ	44
3.2 การจ่ายเงินอุดหนุน	45
3.3 การกำหนดราคาขั้นสูง	46

4. ตลาด	47
4.1 ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์	48
4.2 ตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์	49
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้	52
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การเงินและการคลัง	53
(ตรงตามมาตรฐาน ส 3.2 ตัวชี้วัดข้อ 1)	
1. การเงิน	54
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเงิน	54
1.2 เงินเฟ้อและเงินฝืด	59
1.3 นโยบายการเงิน	64
2. การคลังภาครัฐ	66
2.1 งบประมาณแผ่นดิน	67
2.2 อัตราภาษี	71
2.3 นโยบายการคลัง	72
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้	75
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เศรษฐกิจระหว่างประเทศ	76
(ตรงตามมาตรฐาน ส 3.2 ตัวชี้วัดข้อ 2, 3)	
1. การค้าระหว่างประเทศ	77
1.1 การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ของไทย	83
1.2 โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทย	87
2. การเงินระหว่างประเทศ	90
2.1 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	91
2.2 ดุลการชำระเงิน	92
3. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	95
3.1 องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ	98
3.2 องค์การการเงินระหว่างประเทศ	105
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้	107

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การแก้ปัญหาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและประเทศ

108

(ตรงตามมาตรฐาน ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 2, 3, 4)

1. การแก้ปัญหาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ

109

1.1 การพัฒนาเศรษฐกิจ

109

1.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

114

1.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

115

2. เศรษฐกิจชุมชน

125

2.1 ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน

125

2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชน

126

2.3 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจชุมชน

127

คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้

147

บรรณานุกรม

148

ดัชนี

149

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์
(มฐ. ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)

- 1.1 ความหมายของเศรษฐศาสตร์
- 1.2 ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
- 1.3 ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์
- 1.4 ประโยชน์ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
- 1.5 ขอบข่ายการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

2. ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับวิชาอื่น
(มฐ. ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)

- ความรู้พื้นฐานในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

ตัวชี้วัด

- อธิบายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ (มฐ. ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของสังคมศาสตร์ ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านการผลิต การบริโภค และการจำหน่ายจ่ายแจก เพื่อให้มนุษย์มีความอยู่ดีกินดี ตลอดจนศึกษาปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันอันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่สิ้นสุดและความจำกัดของทรัพยากร เพื่อให้เข้าใจและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.1 ความหมายของเศรษฐศาสตร์

คำว่า “เศรษฐศาสตร์” เป็นคำแปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า economics ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า oikonomikos ที่แปลว่า มีทักษะในการจัดการเรื่องครอบครัว และมีอีกคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคำว่าเศรษฐศาสตร์ คือคำว่า “เศรษฐกิจ (economy)” ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า oikos ที่แปลว่า บ้าน และ nemein ที่แปลว่า การจัดการ ดังนั้นคำว่า “เศรษฐกิจ” จึงหมายถึงการจัดการเรื่องครอบครัว ซึ่งเป็นความหมายใกล้เคียงกับคำว่าเศรษฐศาสตร์นั่นเอง

ในปัจจุบันเศรษฐศาสตร์มีความหมายกว้างกว่าการจัดการเรื่องครอบครัว โดยมีความหมายกว้างรวมไปถึงสังคมของประเทศและโลกตามวิวัฒนาการของเศรษฐกิจ โดยมีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐศาสตร์ไว้ต่างๆ กัน เช่น

อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ให้คำจำกัดความวิชาเศรษฐศาสตร์ไว้ในหนังสือ Principles of Economics ว่า หมายถึง วิชาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพ โดยการศึกษาเป็นหน่วยย่อยหรือเป็นหน่วยรวม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของสังคมเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของต่างๆ และเพื่อการยังชีพให้ได้รับความสุขสมบูรณ์

ไลโอเนล รอปบินส์ (Lionel Robbins) เขียนไว้ในหนังสือชื่อ An Essay on the Nature and Significance of Economic Science ว่า เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาที่ศึกษาถึงการเลือกหาหนทางที่จะใช้ปัจจัยการผลิตอันมีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่มีอยู่อย่างนับไม่ถ้วน

พอล เอ. แซมมวลสัน (Paul A. Samuelson) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐศาสตร์ในหนังสือ Economics ว่า เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงวิธีการที่มนุษย์และสังคมโดยมีการใช้เงินหรือไม่ก็ตามในการเลือกใช้ทรัพยากรการผลิตอันมีจำกัด ซึ่งทรัพยากรเหล่านั้นอาจนำไปใช้ในทางอื่นได้หลายทาง เพื่อผลิตสินค้าต่างๆ ติดต่อกันไปแล้วจำหน่ายจ่ายแจกสินค้าเหล่านั้นไปยังผู้บริโภคทั้งในเวลาปัจจุบันอนาคต และสำหรับชนกลุ่มต่างๆ ในสังคม

อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง “หลักและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทั่วไป” ได้กล่าวว่า เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงวิธีการที่ระบบเศรษฐกิจทำการผลิตสิ่งของและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์และแจกจ่ายสิ่งของและบริการเหล่านั้นไปยังบุคคลที่มีความต้องการ

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ให้ความหมายเศรษฐศาสตร์ว่า เป็นการพัฒนาทรัพยากรเทคโนโลยีเพื่อผลิตสินค้าและบริการให้เป็นไปอย่างประหยัด ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน ได้เขียนหนังสือเรื่อง “เศรษฐศาสตร์” และให้ความหมายเศรษฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกหนทางในการใช้ทรัพยากรการผลิตอันมีอยู่อย่างจำกัด สำหรับการผลิตสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รัตนา สายคณิต ได้เขียนหนังสือเรื่อง “มหาเศรษฐศาสตร์จุลภาค” ได้ให้คำจำกัดความเศรษฐศาสตร์ว่า หมายถึง วิชาที่ศึกษาถึงการให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มนุษย์ต้องการและทำการจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการเหล่านั้นไปบำบัดความต้องการของบุคคลในสังคม

นอกจากนี้ยังมีผู้รู้ทั้งหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐศาสตร์อีกมากมาย แต่อย่างไรก็ตามอาจสรุปความหมายของคำว่าเศรษฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมในการเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มาผลิตเป็นสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอย่างไม่จำกัด ตลอดจนการจัดสรรและกระจายรายได้ของบุคคลให้เกิดความเป็นธรรม การอยู่ดีกินดีของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

มนุษย์ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคตามความต้องการของตน

1.2 ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ได้ก่อกำเนิดขึ้นมาช้านานแล้ว โดยแทรกอยู่ในหลักคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ ตลอดจนหลักปรัชญาของกรีกยุคโบราณ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้มีความสุขตามอัตภาพ แต่แนวความคิดดังกล่าวยังไม่ได้มีการประมวลไว้อย่างเป็นระบบที่ดี จึงอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย จนกระทั่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15-18 ซึ่งเป็นช่วงที่ธุรกิจการค้าในยุโรปมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีแนวคิดว่าการค้าจะนำความมั่งคั่งมาสู่ประเทศของตน รัฐบาลประเทศต่าง ๆ จึงได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่แก่พ่อค้าของตนเพื่อให้ได้เปรียบคู่แข่งทางการค้าและได้กลายเป็นลัทธิทางเศรษฐกิจ ที่เรียกว่า ลัทธิพาณิชย์นิยม ซึ่งต่อมาได้ทำให้เกิดปัญหา เช่น การแทรกแซง การดอร์รี่ปชั่น ทำให้แนวคิดนี้ค่อย ๆ เสื่อมความ

นิยมลง ต่อมาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 อדם สมิท (Adam Smith) ชาวอังกฤษ ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “The Wealth of Nations” ซึ่งเป็นตำราทางเศรษฐศาสตร์เล่มแรก โดยคัดค้านแนวความคิดของพวกฟาณิชนิยม ไม่เห็นด้วยกับการแทรกแซงทางเศรษฐกิจของรัฐบาล เห็นว่าควรปล่อยให้เอกชนมีเสรีภาพในการผลิตสินค้าและบริการตามความถนัดของแต่ละบุคคล โดยอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและจริยธรรม จะช่วยให้ประเทศชาติมีเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง เมื่อถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว แรงงานจากการเกษตรในชนบทได้เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาค่าจ้างแรงงาน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการใช้แรงงานสตรีและเด็กที่มีอายุต่ำกว่าวัย ปัญหาสินค้าล้นตลาด เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดการเรียกร้องจากประชาชนให้รัฐบาลเข้ามาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมากขึ้น ในช่วงนี้เอง คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) ได้เสนอทฤษฎีค่าจ้างแรงงานและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อื่นๆ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จนกระทั่งถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) ได้เสนอทฤษฎีว่าด้วยการผลิต (Theory of the Firm) โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ผู้ผลิตได้รับกำไรสูงสุดหรือเสียต้นทุนต่ำสุดและผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด ซึ่งทฤษฎีนี้ต่อมาได้กลายเป็นที่มาของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค

เมื่อปี ค.ศ. 1930 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงทั่วโลก จึงได้มีนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษท่านหนึ่งชื่อ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ได้เข้ามาช่วยแก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ โดยได้เสนอทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการจ้างงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา (The General Theory of Employment Interest and Money) ที่เสนอแนะให้รัฐบาลใช้นโยบายการคลังและนโยบายการเงินเข้าแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำในขณะนั้น โดยให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงและมีบทบาทเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจภาคเอกชนมากขึ้น ต่อมาได้กลายเป็นทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomic Theory) ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจส่วนรวม

ในส่วนของประเทศไทยนั้น แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า ในสมัยสุโขทัยมีการค้าอย่างเสรี และในสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ได้มีหลักฐานว่าประเทศไทยทำการค้ากับต่างประเทศ เป็นการค้าแบบผูกขาดโดยพระคลังสินค้า โดยในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เริ่มรับเอาวิชาทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเงิน การคลัง และการธนาคาร แต่ยังไม่ได้รวบรวมไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องแน่นอน จนกระทั่ง พ.ศ. 2454 พระยาสุริยานุวัตรได้พิมพ์หนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทยขึ้นชื่อว่า “ทรัพย์ศาสตร์” แต่ได้ถูกรัฐบาลในสมัยนั้นขอรังมิให้นำออกเผยแพร่ จนกระทั่งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงได้นำออกมาพิมพ์ขึ้นใหม่ชื่อว่า “เศรษฐศาสตร์วิทยภาคต้น เล่ม 1” โดยมีสาระว่าด้วยการสร้างทรัพย์ การแบ่งปันทรัพย์ หรือการกระจายรายได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2459 กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) ได้พิมพ์หนังสือชื่อ “ตลาดเงินตรา (Money Market)” แต่การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในสมัยนั้นก็ยังไม่จริงจังและแพร่หลาย จนกระทั่งได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2477 การศึกษาวิชานี้จึงเริ่มแพร่หลาย แต่การศึกษาวិชาเศรษฐศาสตร์นี้ก็ต้องหยุดชะงักไปชั่วคราวเมื่อเกิดสงครามโลก ครั้งที่ 2 ขึ้น จนกระทั่ง พ.ศ. 2492 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้เปิดการเรียนการสอนอีกครั้ง โดยแยกออกเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และนับตั้งแต่นั้นมาการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์จึงได้แพร่หลายและพัฒนาก้าวหน้าขยายไปสู่ระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัยและระดับมัธยมศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน

1.3 ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคลในทุกๆระดับ นับตั้งแต่ระดับผู้บริหารประเทศ จนถึงระดับประชาชนทั่วไป

ระดับผู้บริหารประเทศ เศรษฐศาสตร์จะเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดของประเทศให้ได้ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ให้ประชาชนทุกคนอยู่ดีกินดี มีปัจจัยต่างๆ เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกดำรงชีวิต ไม่มีการเอาเปรียบกันในทางเศรษฐกิจและเกิดความ เป็นธรรมในสังคม

ระดับประชาชน เศรษฐศาสตร์จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพิจารณาเลือกและตัดสินใจในเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าโดยใช้วิธีการใดจึงจะเสียต้นทุนต่ำสุดและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ผู้บริโภคจะตัดสินใจได้ว่าควรบริโภคสินค้าใด ราคาใดจึงจะได้รับประโยชน์มากที่สุด ประชาชนทั่วไปก็ต้องพิจารณาถึงรายได้และรายจ่ายของตนในการซื้อสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ให้เพียงพอและเหมาะสมกับรายได้และเกิดความพึงพอใจมากที่สุด เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนเข้าใจ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ เข้าใจบทบาทและการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล และให้ความร่วมมือในฐานะเป็นพลเมืองดีของสังคม

1.4 ประโยชน์ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

ผู้ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ มากมาย เช่น

1. ในฐานะผู้บริโภค ช่วยให้เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด ดังนี้

- 1) รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการบริโภคและใช้ในทางที่ดีที่สุด ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือความพอใจแก่ตนเองสูงสุด
- 2) รู้จักเลือกใช้สินค้าหรือบริการที่สนองความต้องการของตนเองและคนในครอบครัวได้อย่างคุ้มค่า
- 3) สามารถประมาณการค่าใช้จ่ายและการกำหนดแผนการบริโภค การออม และการกระทำกิจกรรมอื่นๆ ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 4) สามารถคาดคะเนสถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้ถูกต้องหรือมีเหตุมีผล เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ เป็นต้น

2. ในฐานะผู้ผลิตหรือเจ้าของปัจจัยการผลิต ช่วยให้เป็นผู้ผลิตที่มีความสามารถ ซึ่งหมายความว่า ผลิตสินค้าและบริการเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ดังนี้

- 1) มีความสำนึกอยู่เสมอว่าทรัพยากรบางอย่างที่นำมาใช้ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ นั้นมีอยู่จำกัด ดังนั้นจึงควรจะใช้ให้เป็นประโยชน์หรือให้ผลตอบแทนสูงสุด
- 2) สามารถจัดสรรหรือแจกจ่ายสินค้าและบริการที่ผลิตได้ไปยังผู้ที่สมควรได้รับสินค้านั้นมากที่สุดและตามความต้องการของบุคคลเหล่านั้น

3. ในฐานะผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้เรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) เข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจ เพื่อจะได้นำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพ
- 2) สามารถจัดลำดับความสำคัญของโครงการต่างๆ ตามความจำเป็นและตามความต้องการของประชาชนและของประเทศ
- 3) สามารถวางนโยบายในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงให้แก่ประเทศได้ดียิ่งขึ้น

เศรษฐศาสตร์จะช่วยให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและเกิดประโยชน์สูงสุด

เศรษฐศาสตร์จะช่วยให้เจ้าของสวนส้มตัดสินใจใช้ปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุนต่ำและได้กำไรสูงสุด

1.5 ขอบข่ายการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์นิยมแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ

1. **เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)** เป็นการศึกษาถึงส่วนย่อยของระบบเศรษฐกิจ โดยศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของหน่วยผลิตหรือบุคคลต่าง ๆ ในระดับย่อย เช่น ผู้ผลิต คนงาน นายจ้าง ผู้บริโภคแต่ละราย เป็นต้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องตัดสินใจในประเด็นทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจนารายได้ที่มีอยู่ไปซื้อสินค้าอะไรบ้าง จำนวนเท่าใดเพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุด หรือผู้ผลิตจะผลิตสินค้าชนิดใดในปริมาณเท่าใด และมีวิธีการผลิตอย่างไรจึงจะได้กำไรมากที่สุด เป็นต้น

การซื้อขายส้มในตลาดเป็นไปตามกลไกที่ผู้ซื้อและผู้ขายพึงพอใจ ถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับจุลภาค

2. เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของส่วนรวม ซึ่งเป็นการนำหน่วยเศรษฐกิจย่อยๆ ในสาขานั้นมารวมกัน ต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกัน เช่น ศึกษารายได้ประชาชาติ การผลิต การบริโภค การออม การลงทุน การค้าระหว่างประเทศ อัตราการจ้างงานของประเทศที่มีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายการเงินและการคลังที่มีผลกระทบต่อรายได้ประชาชาติ เป็นต้น

การค้าระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค

แม้ว่าเศรษฐศาสตร์จุลภาคและเศรษฐศาสตร์มหภาคจะแตกต่างกันในหน่วยที่ศึกษา แต่แขนงวิชาทั้งสองก็มีความเกี่ยวข้องกัน คือ การที่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมจะดีหรือไม่ดีได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับส่วนย่อยของระบบเศรษฐกิจด้วย เช่น ผลผลิตมวลรวมของระบบเศรษฐกิจจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับผลผลิตของหน่วยผลิตแต่ละหน่วยในทางกลับกัน การตัดสินใจของผู้ผลิตและผู้บริโภคแต่ละคนก็จะขึ้นอยู่กับกิจกรรมมวลรวมในระบบเศรษฐกิจด้วย

2. ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับวิชาอื่น

เนื่องจากเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการหาทางเลือกที่จะใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นเศรษฐศาสตร์จึงเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาต่างๆ อย่างกว้างขวางและแทบทุกสาขาวิชา เช่น

เศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์กับรัฐศาสตร์ เพราะการที่รัฐจะปกครองประชาชนให้อยู่ดีกินดี จำเป็นต้องทำให้เศรษฐกิจมั่นคง ประชาชนมีรายได้พอแก่การครองชีพ รัฐบาลจึงต้องบริหารประเทศโดยใช้ทั้งวิชาเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ ทำให้เกิดวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

เศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์กับนิติศาสตร์ เพราะการที่สังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จะต้องมีความหมายไว้เป็นเครื่องกำกับดูแล ดังนั้นในภาวะที่สังคมมีปัญหา เช่น เกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าสูงขึ้น ค่าของเงินลดลง ทำให้ผู้มีรายได้ประจำเดือดร้อน รัฐบาลก็ต้องออกกฎหมายมาช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว

ใบอนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เลขที่ ๑๖๒/๒๕๕๗

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน เศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด เรียบเรียงโดย นางจารุวรรณ บุญยรัตพันธุ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษา
๕ ปี นับตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๘ ถึงปีการศึกษา ๒๕๖๒

(นายกมล รอดคล้าย)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หมายเหตุ

- หลังจากได้รับใบอนุญาตแล้ว หากตรวจพบเหตุที่ทำให้หนังสือที่ได้รับใบอนุญาตนี้มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ขอสงวนสิทธิ์ให้ผู้ออกใบอนุญาตแจ้งเตือนผู้รับใบอนุญาตปรับปรุงแก้ไขภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จด้วยเหตุใดก็ตามในระยะเวลาที่กำหนดให้นี้ ให้ถือว่าใบอนุญาตนี้สิ้นสุด
- ใบอนุญาตฉบับนี้ใช้ได้เฉพาะหนังสือเท่านั้น และไม่ให้นำใบอนุญาตนี้ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่มีได้รับอนุญาตเป็นอันขาด

เศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

2503105160

 MACEDUCATION

www.MACeducation.com

9 786163 450845

ราคา ๘๐ บาท